

Список літератури

1. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. Устименко О.М. та ін. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підруч. для студ. класич., пед. і лінгвіст. ун-тів. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
2. Ванівська О.М. Реалізація компетентнісного підходу в процесі викладання іноземної мови у вищій школі. Науковий вісник ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2016. Випуск 1 (38). С. 71–75.
3. Вишневський О. І. Методика навчання іноземних мов : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2011. 206 с.
4. Вовк О.І. Формування граматичної компетентності студентів-філологів у процесі оволодіння англійською
5. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 375
6. Лук'янчук С., Комогорова М. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 68, том 1, 2023
7. Малафійк І.В. Дидактика новітньої школи: Навчальний посібник – К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. – 632 с. Вісник ЛНПУ ім. Т. Шевченка, 2007. № 20 (136). С. 20–24.
8. Ніколаєва С.Ю., С.В. Гапонова та ін. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах у структурно-логічних схемах і таблицях : навчальний посібник / К. : Ленвіт, 2004. 208 с.
9. Ніколаєва С.Ю.. К. : Ленвіт Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. / Науковий редактор укр. видання, 2003. 273 с.
10. Романюк А. А. Використання наочності у навчальному процесі початкової школи. Молодий вчений. 2017. №10(50) с. 536
11. Стратегія реформування освіти в Україні : Рекомендації з освітньої політики. К. : К.І.С., 2003. 296 с.

Вікторія Калинчак,

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка;

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент
Гайда Ольга Мирославівна

СЕМАНТИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПАРЕМІЙ У РОМАНІ «КРИНИЧАР» МИРОСЛАВА ДОЧИНЦЯ

Паремії - це загальна назва для стійких мовних одиниць, що функціонують у фольклорі та становлять окремий розділ пареміології - науки, яка вивчає прислів'я, приказки, афоризми, примовки, «ділові» вислови, повір'я, прикмети, замовляння, нісенітниці, казкові формули. Паремії являють собою дискурсивні знаки мови, що означають певну стереотипну ситуацію, подію, факт, які є «предметами думки»; узагальнюють властивості й ознаки різних індивідуальних подій та об'єктів,

створюючи глобальний образ цілісного світу, своєрідну схему світобудови. Як і інші мовні знаки, паремії є усталеними в тій чи тій мові артикуляційними звуковими актами, кожен із яких осмислюється носіями мови в постійному зв'язку з якимось класом позамовних явищ і може довільно відтворюватися й комбінуватися з ін. знаками при необхідності позначення відповідних явищ [6, с. 25].

Науковий інтерес до проблем пареміології зростає наприкінці ХХ - початку ХХІ ст. у нашому мовознавстві (Л. Савенкова, Т. Радзієвська, В. Ужченко, Н. Шарманова та ін.), що дає змогу створювати численні фундаментальні наукові праці, робити спроби міжнародних класифікацій паремій, укладати паремійний матеріал у словниках, проводити паремійні паралелі на матеріалі споріднених і неспоріднених мов [6, с. 4].

Пареміологія, яка об'єднує усталені відтворювані, культурно марковані одиниці, перебуває на стику різних наукових дисциплін: лінгвістики, фольклористики, етнопсихології, культурології, когнітології. Подекуди її кваліфікують як маргінальну галузь на межі мовознавства й фольклористики (О. Селіванова) [6, с. 5].

Теоретичні засади української пареміології закладені в працях О. Потебні, який започаткував лінгвістичне вивчення паремій, простежуючи способи перетворення складного поетичного твору (байки) в прислів'я, а також процес виникнення прислів'я як поетичного твору із спостережень за життям, М. Сумцова («Досвід історичного вивчення малоросійських прислів'їв», 1896). Лінгвістичний аналіз паремій мав продовження у працях Л. Скрипник, В. Ужченка, В. Калашника, В. Жайворонка, Ю. Прадіда, О. Селіванової, С. Єрмоленка, І. Голубовської, Ж. Колоїз та ін [4].

У системі жанрів народнопоетичної творчості паремії посідають проміжне становище між одиницями мови і фольклору. Ці сталі вислови - важливий аспект духовного життя народів як комунікативний, ідеологічний та естетичний елемент їх культур. Природна значеннєвість паремій щільно пов'язана із фоновими знаннями носіїв мови, із системою цінностей, моральних устоїв, з культурно-історичними традиціями, що склались у певному соціумі [1, с. 2].

Паремії виконують когнітивну, емоційно-експресивну, естетичну та дидактичну функції. Ми зустрічаємо їх у літературі, публіцистиці, а також часто в усному мовленні. Вони поглиблюють ідею того чи іншого твору, створюють певну афористичність висловлення, а також надають висловам образності, подекуди й переконливості.

Однакові або схожі паремії можуть зустрічатися в різних мовах. Наприклад, вислів «Не все те золото, що блищить» має відповідник у англійській мові «All that glitters is not gold». Паремії відображають універсальні закономірності мислення, але водночас несуть культурно-національне забарвлення [3, с. 23].

Якщо говорити про походження паремій, варто зазначити, що великий пласт походить з народного середовища та спирається на основу емпіричного досвіду, наприклад «як дбаєш, так і маєш». Деякі з паремій мають античне коріння (alea jacta est - жереб кинуто). Також джерелом паремій є Біблія, притчі, літописи (не хлібом єдиним живе людина) тощо. [5, с. 125].

Тепер звернемося до семантики паремій. Вони містять двокомпонентну структуру:

А) денотативний рівень - буквально значення;

Б) конотативний рівень - переносний, фразеологізований зміст.

Наприклад:

Доля - не підкова, її не перекуєш [2, с. 156].

Денотативний рівень: якщо взяти вислів буквально, то він означає, що доля не є матеріальним предметом (як підкова), і тому її неможливо змінити фізичним способом (перекувати). Отже, це вислів про неможливість змінювати щось так само, як змінюють форму металевих предметів у ковальській справі.

Конотативний рівень: вислів передає фаталістичний світогляд, адже людина не може змінити свою долю, як коваль змінює форму металу. Підкова тут не просто метафора, а уособлення ідеї змінності - те, що можна підлаштувати під свої потреби, на відміну від долі, яка не піддається зміні. Вислів може викликати відчуття покірності перед неминучістю або, навпаки, спротиву (адже в українській традиції є також ідея боротьби з долею).

Отже, на конотативному рівні паремія не просто констатує факт, а виражає певний світогляд, філософію життєвої неминучості, підсилену символікою коваля й металу.

Коли мова йде про граматичні особливості паремій, варто зазначити, що паремії здебільшого є повнозначними реченнями (переважно простими або ж складносурядними). Приклади: доля - не підкова, важко зломити її; розсипане борошно не збери в міх; не гнися низько, щоб не думали, що ти впав. Також у пареміях часто використовуються ритміко-синтаксичні конструкції, антитези та паралелізм (як прийшов, так і пішов).

Нещасного, кажуть, змія й на коні вкусить, а в руки не дасться [2, с. 17].

Вираз побудований на протиставленні двох ситуацій:

«нещасного змія вкусить навіть на коні» - акцент на приреченості до невдач;
«а в руки не дасться» - підкреслення непередбачуваності лиха та його вибірковості.

Лексема «змія» тут функціонує не лише в первинному значенні «рептилія», а й у переносному - як символ загрози, нещастя або несподіваного удару долі.

Ця опозиція створює логічну парадоксальність, яка посилює виразність вислову.

Паремії - це складне лінгвістичне явище, що поєднує в собі стійку семантичну структуру, національну специфіку та когнітивну цінність. Вони не лише віддзеркалюють народну мудрість, а й формують мовну картину світу, залишаючись важливими елементами комунікації.

Список літератури

1. Гаврилова А.В. Теоретичні засади вивчення паремій. URL: <https://philology.bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2017/04/4-1.pdf> (дата звернення: 29.03.2025).
2. Дочинець М.І. Криничар. Мукачево: Карпатська вежа, 2012. 331ст.
3. Дубенко О. Ю. Англо-американські прислів'я та приказки : посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. Вінниця : Нова книга, 2004. 416 с.
4. Енциклопедія Сучасної України:пареміологія. URL: <https://esu.com.ua/article-884673> (дата звернення: 29.03.2025).
5. Заїка, В. С. Паремії як об'єкт лінгвістичного дослідження. Суми: СумДУ, 2020. 193 с.
6. Колоїз Ж. В., Малюга Н. М., Шарманова Н. М. Українська пареміологія : навч. посіб. Кривий Ріг : КПІ ДВНЗ «КНУ», 2014. 349 с.

Ангеліна Ключка,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка;
Науковий керівник: кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент
Кушнір Оксана Василівна

РЕДАКЦІЙНА ПОЛІТИКА ГАЗЕТИ «ВІЛЬНЕ ЖИТТЯ ПЛЮС» В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Всеукраїнська незалежна громадсько-політична газета «Вільне життя плюс» має тривалу історію та належить до найбільш авторитетних медіа Тернопільщини. Сьогодні вона продовжує бути важливим джерелом інформації для мешканців регіону, зберігаючи традиції та адаптуючись до сучасних викликів. Контент видання охоплює широкий спектр тем: новини Тернополя та України, економіку, політику, культуру, освіту, спорт, технології, медицину та інші аспекти суспільного